

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ Степанової Ганни Миколаївни на дисертацію Пояркова Андрія Юрійовича «Доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, що вчиняються організованими групами, злочинними організаціями» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Актуальність обраної Андрієм Юрійовичем Поярковим теми дисертаційного дослідження є беззаперечною та обумовлена як сучасними викликами у сфері протидії організованій злочинності, так і станом розвитку кримінального процесуального законодавства України.

Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів упродовж останнього десятиліття трансформувався із традиційної кримінальної діяльності у складні організовані, часто транснаціональні структури, що функціонують за принципами чіткої ієрархії, конспірації, фінансової диверсифікації та використання сучасних цифрових технологій. В умовах воєнного стану, економічної турбулентності та зміни логістичних маршрутів міжнародного наркотрафіку Україна фактично перебуває в зоні підвищеного ризику використання її території як транзитного коридору та як простору для функціонування організованих наркоформувань.

За таких умов особливої уваги набуває не лише кримінально-правова кваліфікація відповідних діянь, а й належне кримінальне процесуальне забезпечення їх розслідування. Саме доказування – як центральна функція

кримінального провадження – стає ключовим елементом ефективності протидії організованій наркозлочинності.

Варто наголосити, що доказування злочинів, передбачених розділом XIII КК України, що вчиняються організованими групами чи злочинними організаціями, має суттєві особливості, пов'язані з багаторівневою структурою співучасті; розмежуванням ролей у межах організованого формування; використанням негласних слідчих (розшукових) дій як основного джерела доказової інформації; необхідністю доведення не лише факту збуту чи зберігання, а й ознак організованості, стійкості, попередньої змови, ієрархії та розподілу функцій.

У науковій літературі питання доказування у кримінальному процесі розроблялися достатньо активно. Проте спеціального комплексного дослідження доказування саме у кримінальних провадженнях щодо організованих форм наркозлочинності до сьогодні не здійснювалося. Здебільшого увага дослідників зосереджувалася або на загальній теорії доказування, або на криміналістичних аспектах розслідування окремих складів злочинів.

У цьому контексті дисертація А. Ю. Пояркова заповнює очевидну прогалину у вітчизняній науці кримінального процесу. Автор не обмежується описом проблем, а формує цілісну концептуальну модель доказування, адаптовану до специфіки організованих наркозлочинів.

Актуальність роботи також посилюється тим, що під час досудового розслідування досить часто виникають складнощі з доказуванням саме організованої форми співучасті. У багатьох випадках матеріали провадження обмежуються фіксацією окремих епізодів збуту, без належного доказування стійкості, структурованості та координації дій учасників. Саме тому науково

обґрунтований алгоритм доказування, запропонований здобувачем, має не лише теоретичне, а й прикладне значення.

Таким чином, обрана тема дисертаційного дослідження є науково обґрунтованою, оскільки базується на глибокому аналізі сучасного стану розвитку кримінального процесуального права та реальних проблем доказування у справах про організовану наркозлочинність; суспільно значущою, адже безпосередньо стосується забезпечення національної безпеки, протидії транснаціональній злочинності та захисту прав і законних інтересів особи; практично орієнтованою, оскільки спрямована на удосконалення алгоритмів діяльності слідчих і прокурорів та підвищення ефективності досудового розслідування; а також такою, що повною мірою відповідає сучасним викликам кримінальної юстиції, зумовленим ускладненням форм організованої злочинної діяльності, цифровізацією процесів та необхідністю дотримання європейських стандартів доказування.

Актуальність обраної теми дослідження додатково аргументується тим, що обрана тема дослідження пов'язана із науковими програмами, планами, темами. Зокрема, дисертаційне дослідження виконано в межах реалізації стратегічних напрямів державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, правопорядку та сталого розвитку правової системи України.

Зміст та спрямованість роботи узгоджуються з положеннями Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, які передбачають формування ефективних, підзвітних і прозорих інституцій, здатних забезпечити верховенство права та доступ до правосуддя.

Робота також відповідає положенням Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, у частині забезпечення кримінально-правової та кримінально-процесуальної протидії організованій злочинності та транснаціональним загрозам. У цьому контексті удосконалення механізмів кримінального процесуального доказування розглядається як необхідна умова підвищення ефективності діяльності органів правопорядку.

Тематика дисертації узгоджується з положеннями Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як складової сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023), який визначає модернізацію кримінальної юстиції, підвищення професійних стандартів розслідування та забезпечення належної доказової бази як один із ключових напрямів реформування.

Крім того, робота відповідає завданням, визначеним Стратегією боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126), що передбачає посилення координації діяльності правоохоронних органів, удосконалення механізмів виявлення та документування діяльності організованих злочинних формувань.

Дисертація виконана відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454, зокрема у частині наукового забезпечення діяльності органів досудового розслідування та розроблення ефективних процесуальних механізмів протидії злочинності.

Робота також узгоджується з Пріоритетними напрямами наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23), що

передбачають розвиток наукових досліджень у сфері кримінального процесу, криміналістики та удосконалення діяльності органів правопорядку.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 31 жовтня 2023 року (протокол № 22), що підтверджує її наукову обґрунтованість та відповідність пріоритетним завданням розвитку правової науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації А. Ю. Пояркова, характеризуються достатнім рівнем аргументованості та логічної завершеності. Автор демонструє глибоке розуміння природи кримінального процесуального доказування і водночас чітко враховує специфіку розслідування злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, вчинених організованими формуваннями.

Робота не має декларативного характеру. Кожне положення спирається на аналіз норм Кримінального процесуального кодексу України, положень Кримінального кодексу України, передусім норм розділу XIII, а також на узагальнення правозастосовної практики. Автор послідовно співвідносить доктринальні підходи з реальними проблемами, які виникають під час доказування ознак організованої групи чи злочинної організації.

Методологічна основа дослідження є продуманою та внутрішньо узгодженою. Діалектичний підхід використано для осмислення доказування як процесуальної діяльності у розвитку та взаємозв'язку його елементів. Системно-структурний метод застосовано при характеристиці організованих злочинних формувань та визначенні їх місця у предметі доказування. Порівняльно-правовий аналіз дозволив авторів оцінити іноземний досвід регламентації процесуальної діяльності у справах про наркозлочини. Метод

моделювання використано при формуванні алгоритму доказування та алгоритму проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Окремо слід наголосити на належному рівні емпіричної бази. Автором узагальнено матеріали 535 кримінальних проваджень за статтями 307-320 КК України за період 2014 – 2024 років. Такий обсяг матеріалу є достатнім для формування обґрунтованих висновків щодо типових помилок у доведенні організованої форми співучасті, проблем встановлення стійкості злочинного об'єднання та труднощів процесуального оформлення результатів негласних слідчих (розшукових) дій.

Крім того, проведене анкетування прокурорів, слідчих та оперативних працівників дозволило виявити певний розрив між нормативною моделлю доказування і реальною практикою її застосування. Саме на основі цього аналізу сформульовано пропозиції щодо алгоритмізації початкового етапу розслідування.

Висновки дисертації є логічним результатом проведеного дослідження. Вони не відтворюють загальні положення теорії доказування, а адаптують їх до конкретної категорії кримінальних проваджень. Це свідчить про самостійність наукового мислення здобувача та здатність до узагальнення практичного матеріалу на теоретичному рівні.

Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації можна оцінити як достатній і таким, що відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертації А. Ю. Пояркова полягає в тому, що вона є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням теоретичних та праксеологічних засад доказування у кримінальних провадженнях щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, які

вчиняються організованими групами та злочинними організаціями. На основі аналізу чинного кримінального процесуального законодавства, положень розділу XIII КК України та узагальнення правозастосовної практики автором сформульовано низку концептуальних висновків, спрямованих на вирішення проблем прикладного характеру, що виникають під час реалізації органами досудового розслідування їх процесуальних повноважень.

Запропоновано ряд наукових положень, що характеризуються новизною:

вперше:

- у роботі на основі комплексної концепції кримінального процесуального доказування з'ясовано систему засобів доказування у кримінальних провадженнях щодо організованих форм наркозлочинності. Автор аргументовано визначає, що до таких засобів належать фактичні дані; докази як єдність фактичних даних та їх процесуальних джерел; а також способи отримання і перевірки доказів, включаючи слідчі (розшукові) дії, у тому числі негласні, витребування речей чи документів, тимчасовий доступ до речей і документів, призначення ревізій і перевірок, залучення спеціаліста та інші процесуальні механізми.

- науково обґрунтовано доцільність використання у вітчизняній практиці окремих елементів іноземного досвіду правової регламентації розслідування злочинів, пов'язаних з діяльністю організованих наркоформувань. Йдеться про надання додаткових повноважень спеціалізованим підрозділам, спрощення окремих процедур розгляду справ, застосування угод про співпрацю, заходи захисту осіб, які зазнають загрози з боку організованих структур, а також особливості кримінального переслідування у справах транснаціонального характеру.

- запропоновано типовий алгоритм доказування на початковому етапі розслідування організованих форм наркозлочинності, який охоплює

призначення групи прокурорів і слідчих, належну правову кваліфікацію, формування слідчо-оперативної групи, проведення невідкладних та першочергових слідчих (розшукових) дій, документування їх результатів, а також вжиття заходів щодо розшуку і арешту активів.

- розроблено алгоритм проведення негласних слідчих (розшукових) дій як інструменту фіксації діяльності організованих груп і злочинних організацій у сфері обігу наркотичних засобів. Автор визначає процесуальні, організаційно-тактичні та додаткові етапи їх реалізації, конкретизує послідовність прийняття процесуальних рішень, залучення уповноважених суб'єктів та забезпечення належної процесуальної форми отриманих результатів.

удосконалено:

- теоретичне розуміння засобів кримінального процесуального доказування як системи взаємопов'язаних процесуальних механізмів пізнавально-практичного характеру, що застосовуються уповноваженими суб'єктами з метою реалізації завдань доказування у провадженнях щодо злочинів, передбачених розділом XIII КК України, вчинених організованими формами співучасті.

- конкретизовано та деталізовано структуру обставин, що підлягають доказуванню, з виділенням таких елементів як подія злочину, винуватість особи, масштаби незаконного обігу, характеристика організованого формування, обставини, що впливають на призначення покарання, шкода, незаконне походження майна та підстави для спеціальної конфіскації.

- запропоновано класифікацію факторів, що об'єктивно сприяють розвитку організованої наркозлочинності, із поділом на загальні, галузеві та індивідуальні. Такий підхід має значення для правильного встановлення мотивів, цілей та форм співучасті відповідно до вимог статті 91 КПК України.

дістало подальшого розвитку:

- наукові підходи до визначення мети кримінального процесуального доказування у справах про організовану наркозлочинність як встановлення або спростування обставин небезпечного діяння у їх системному взаємозв'язку.

- кримінально-процесуальна характеристика показань, речових доказів та висновку експерта як одночасно засобів доказування, видів доказів та процесуальних джерел доказів, із відповідними пропозиціями щодо внесення змін до статей 96 та 98 КПК України.

- систематизація способів вчинення злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів організованими групами та здійснено типологізацію учасників таких формувань з урахуванням їх ієрархічної структури. Виділено керівну, стратегічну та виконавчу ланки із конкретизацією функціонального навантаження кожної з них.

- процесуальні особливості допиту підозрюваних і свідків у справах щодо транснаціональних організованих груп, з урахуванням конфліктного характеру ситуацій та необхідності застосування відповідних тактичних прийомів.

- підходи до організації та тактики огляду речовин і об'єктів як потенційних речових доказів, що мають значення для подальшого проведення судових експертиз.

- рекомендації щодо використання негласних слідчих (розшукових) дій як засобів збирання доказів із забезпеченням їх належності, допустимості та достовірності.

- організаційні та процесуальні засади взаємодії суб'єктів доказування на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях, включаючи створення спільних слідчих груп, направлення запитів про міжнародну правову допомогу, організацію процесуальних заходів та сприяння екстрадиції.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях

Основні результати дисертаційного дослідження А. Ю. Пояркова отримали належну апробацію та відображення у наукових публікаціях автора.

За темою дисертації опубліковано вісім наукових праць. Три статті розміщено у наукових фахових виданнях України. П'ять публікацій представлено у вигляді тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах. Такий обсяг публікацій відповідає вимогам, встановленим для здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Зміст фахових статей засвідчує, що автор послідовно висвітлив ключові положення дослідження. У публікаціях розкрито питання засобів кримінального процесуального доказування у провадженнях щодо організованих форм наркозлочинності, конкретизовано підходи до формування предмета доказування, проаналізовано особливості використання результатів слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а також обґрунтовано алгоритмізацію діяльності органів досудового розслідування.

Тези доповідей відображають окремі аспекти дослідження і свідчать про апробацію результатів у професійному науковому середовищі. Обговорення результатів на наукових заходах сприяло уточненню та поглибленню окремих положень, які в остаточному вигляді викладені у дисертації.

Таким чином, можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, у повному обсязі відображені у публікаціях автора, а рівень їх апробації відповідає встановленим вимогам.

Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження А. Ю. Пояркова підтверджується можливістю їх використання у науково-дослідній, правозастосовній та освітній сферах.

У науково-дослідній діяльності матеріали роботи можуть бути використані для подальшого розвитку теоретичних і прикладних аспектів доказування у кримінальних провадженнях щодо організованих форм наркозлочинності. Відповідний напрям впровадження підтверджено актом Національної академії внутрішніх справ від 27 березня 2025 року № 27-нд, що свідчить про визнання наукової цінності отриманих результатів та їх придатність для подальших досліджень.

У правозастосовній діяльності напрацювання автора використовуються у системі службової підготовки та у практичній діяльності органів досудового розслідування. Рекомендації щодо алгоритмізації доказування, організації слідчих та негласних слідчих дій, а також формування предмета доказування можуть бути покладені в основу розроблення та вдосконалення відомчих нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій і навчальних посібників для практичних працівників. Впровадження результатів у діяльність територіальних підрозділів підтверджується актами Головного управління Національної поліції в Сумській області від 10 квітня 2025 року та Управління стратегічних розслідувань в Сумській області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України від 11 квітня 2025 року.

В освітньому процесі матеріали дисертації використовуються під час підготовки та проведення лекційних, семінарських і практичних занять із курсантами та слухачами закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Положення роботи впроваджено у викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес України», «Доказування у кримінальному провадженні», «Криміналістика», «Розслідування окремих видів злочинів». Це підтверджується актом Національної академії внутрішніх справ від 11 березня 2025 року № 21-оп.

Апробація результатів дисертації здійснювалася у процесі підготовки роботи на кафедрі кримінальної юстиції Національної академії внутрішніх справ. Основні положення, висновки та рекомендації дослідження були представлені та обговорені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах, зокрема: «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 23 листопада 2023 року); «Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України» (м. Київ, 27 жовтня 2023 року); «Актуальні питання та перспективи розшукової роботи в діяльності підрозділів кримінальної поліції» (м. Київ, 28 березня 2024 року); «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 2 травня 2024 року); «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 21 листопада 2024 року).

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертаційної роботи А.Ю. Пояркова відповідає встановленим вимогам до дисертаційних досліджень за спеціальністю 081 «Право».

Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 323 найменування і викладений на 35 сторінках. Дисертація містить чотири додатки обсягом 19 сторінок. Загальний обсяг роботи становить 312 сторінок, з яких 258 сторінок складає основний текст. Дисертація виконана українською мовою.

Автор системно та логічно вибудував зміст дослідження, забезпечивши послідовне розкриття проблематики відповідно до предмета роботи. Поставлена мета та визначені завдання отримали належне відображення у структурі розділів і висновках до них, що забезпечує внутрішню узгодженість наукового дослідження та цілісність його сприйняття.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету і завдання, розкрито методологічну основу, наукову новизну, практичне значення та наведено відомості про апробацію результатів. Вступ відповідає вимогам до дисертаційних досліджень і формує чітко уявлення про концептуальні засади роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, що вчиняються організованими групами, злочинними організаціями» розкрито наукові передумови дослідження.

У підрозділі 1.1 проаналізовано стан наукової розробки проблем кримінальної процесуальної діяльності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів в Україні. Автор окреслює коло наукових підходів, визначає їх сильні та дискусійні аспекти, що створює підґрунтя для формування власної позиції.

У підрозділі 1.2 досліджено правові засади доказування у відповідних кримінальних провадженнях, зосереджено увагу на особливостях застосування норм кримінального процесуального законодавства з урахуванням організованої форми співучасті.

Підрозділ 1.3 присвячений аналізу іноземного досвіду регламентації кримінальної процесуальної діяльності у справах про організовану наркозлочинність. Автор не обмежується описом зарубіжних моделей, а намагається оцінити можливість їх адаптації до національної правової системи. Висновки до першого розділу логічно узагальнюють проведений аналіз.

Другий розділ «Предмет доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів...» має чітко виражену аналітичну спрямованість. У підрозділі 2.1 надано характеристику обставин події злочину, що підлягають доказуванню, із деталізацією елементів складу злочину та ознак організованої злочинної діяльності.

У підрозділі 2.2 розкрито інші обставини, що підлягають доказуванню, з поділом на окремі структурні елементи.

У підпункті 2.2.1 досліджено питання винуватості учасників організованих груп і злочинних організацій.

У підпункті 2.2.2 охарактеризовано обставини, що стосуються особи обвинуваченого та особливостей функціонування організованих формувань.

У підпункті 2.2.3 проаналізовано причини та умови вчинення відповідних злочинів. Такий підхід свідчить про прагнення автора забезпечити комплексність розгляду предмета доказування. Висновки до другого розділу систематизують отримані результати.

Третій розділ «Засоби збирання доказів у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів...» має прикладний характер. У підрозділі 3.1 розглянуто особливості доказування шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, із врахуванням специфіки організованих форм наркозлочинності.

У підрозділі 3.2 досліджено негласні слідчі (розшукові) дії як засоби збирання доказів, визначено їх процесуальні та організаційні аспекти.

У підрозділі 3.3 проаналізовано питання взаємодії суб'єктів доказування з інституціями сектору безпеки та міжнародними органами у справах про організовану наркозлочинність. Це свідчить про розуміння автором транснаціонального характеру відповідних злочинів та необхідності міжвідомчої і міжнародної координації.

Висновки дисертації узгоджуються з її змістом, відображають результати дослідження та відповідають поставленій меті й визначеним завданням.

Загалом структура і зміст дисертаційної роботи свідчать про системність наукового мислення здобувача, логічність побудови матеріалу та достатню глибину опрацювання обраної проблематики.

Окремо слід зазначити про належний рівень опрацювання джерельної бази дослідження. Використання 323 найменувань наукових праць, нормативно-правових актів, матеріалів правозастосовної практики та іноземних джерел свідчить про комплексний характер дослідження та прагнення автора охопити проблему у широкому науковому контексті. У роботі простежується вміння здобувача критично осмислювати позиції вітчизняних і зарубіжних учених, співвідносити їх із положеннями чинного кримінального процесуального законодавства та практикою його застосування. Водночас дисертація не зводиться до компілятивного узагальнення доктринальних підходів, а містить власні аргументовані висновки та пропозиції, що свідчить про самостійність проведеного дослідження та належний рівень сформованості наукового мислення автора.

Дотримання академічної доброчесності

Аналіз змісту дисертаційної роботи А.Ю. Пояркова дає підстави констатувати дотримання принципів академічної доброчесності під час її підготовки.

Текст дисертації характеризується самостійністю викладу матеріалу, логічністю аргументації та наявністю авторської позиції щодо ключових проблем дослідження. У роботі належним чином оформлено посилання на використані джерела, що дозволяє чітко відмежувати власні наукові положення здобувача від запозичених наукових підходів. Посилання на нормативно-правові акти, наукові праці, матеріали судової та правозастосовної практики здійснено відповідно до встановлених вимог.

Структура викладу, характер аргументації та системність наукових висновків свідчать про самостійність виконання дослідження. У роботі простежується єдність концепції та послідовність розвитку наукової думки

автора, що унеможлиблює сприйняття її як механічної компіляції вже відомих положень.

Положення дисертації, що становлять наукову новизну, сформульовані у вигляді самостійних висновків і пропозицій, обґрунтованих результатами проведеного теоретичного аналізу та узагальнення практики.

Ознак недотримання принципів академічної доброчесності у дисертаційному дослідженні не виявлено.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію А. Ю. Пояркова, водночас варто звернути увагу на окремі положення, які можуть бути обговорені під час публічного захисту.

1. У вступі дисертації, у рубриці «Наукова новизна одержаних результатів», автор формулює положення щодо удосконалення теоретичного розуміння засобів кримінального процесуального доказування та пропонує внесення змін до окремих положень КПК України (зокрема, у частині визначення доказів і процесуальних джерел доказів). Під час прилюдного захисту доцільно було б конкретизувати, яким чином запропоновані зміни співвідносяться із чинною системою норм кримінального процесуального законодавства та чи потребують вони комплексного коригування суміжних положень Кодексу.

2. У другому розділі дисертації автор детально розкриває предмет доказування у кримінальних провадженнях щодо організованих груп та злочинних організацій у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, зокрема характеристику події злочину, винуватості та особи учасників злочинних формувань. Разом із тим у межах наукової дискусії заслуговує на увагу питання співвідношення окремих

елементів, пов'язаних із характеристикою організованої групи та причин і умов вчинення злочину, з процесуальними межами предмета доказування, визначеними ст. 91 КПК України.

3. У третьому розділі роботи автор надає розгорнуту характеристику слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій як засобів збирання доказів, а також пропонує алгоритм їх застосування у провадженнях щодо організованої наркозлочинності. Під час захисту доцільно було б уточнити питання практичної варіативності запропонованого алгоритму залежно від процесуальної ситуації та стадії розслідування.

Водночас зазначені зауваження мають дискусійний характер, відображають наукову позицію рецензента та можуть слугувати підставою для фахової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Висловлені міркування не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертація **Пояркова Андрія Юрійовича** на тему **«Доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, що вчиняються організованими групами, злочинними організаціями»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії, є самостійним, комплексним і завершеним науковим дослідженням. У роботі сформульовано нові науково обґрунтовані положення та висновки, що характеризуються теоретичною новизною та практичною спрямованістю, спрямовані на вдосконалення засад доказування у відповідній категорії кримінальних проваджень.

2. За актуальністю обраної теми, рівнем наукової новизни, ступенем обґрунтованості отриманих результатів, їх теоретичним значенням і практичною цінністю дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та

вимогам нормативно-правових актів, що регламентують підготовку та присудження ступеня доктора філософії, зокрема «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (зі змінами), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

З огляду на викладене, **Поляков Андрій Юрійович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Ганна СТЕПАНОВА

